annapurnapost.com

अन्नपूर्ण पोस्ट

वर्ष २५, अंक १११, पृष्ठ ८ | काठमाडौं, बुधबार ३ भदौ २०८३ | श्राव WEDNESDAY, AUGUST 19, 2026 | मूल्य : रु. १०

नेताका बोलीबाट ‘न्यायालयको अवहेलना’ !

प्रधानमन्त्री वालेन्द्र शाह, कांग्रेस सभापति गगन थापा र एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीविरुद्धका अवहेलना मुद्दा विचाराधीन छन् । पुष्पकमल दाहालविरुद्धको मुद्दा साढे ७ वर्षपछि टुंगिए पनि अवहेलनाको मुद्दा सहजै दर्ता हुने तर वर्षौंसम्म फैसला नहुने अवस्था देखिएको छ ।

दिनेश गौतम | *काठमाडौं*

विस्तृत पृष्ठ २

विज्ञको सुझाव

‘कर्जा सुरक्षणमा सीआईबीभन्दा राष्ट्र बैंक नै अघि सर्नुपर्छ’

अन्नपूर्ण | *काठमाडौं*

बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेका कर्जा सुरक्षणका लागि प्रहरी निकायभन्दा नेपाल राष्ट्र बैंकको नियमनलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्ने सुझाव विज्ञहरूबाट उठेको छ।

प्रहरी यस्ता मुद्दामा फस्दा एकातिर बैंकिङ क्षेत्रका विज्ञ, कर्मचारीहरूको मनोबल गिरेको छ भने अर्कोतर्फ राष्ट्र बैंककै भूमिकामाथि प्रश्न उठ्नेछ। बैंकिङ क्षेत्र अन्य व्यवसायभन्दा फरक हुन्छ। बैंकले सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गरेर कर्जा प्रवाह गर्छन्। कर्जा प्रवाहदेखि असुलीसम्मको प्रक्रिया राष्ट्र बैंकको नियमन र सुपरिवेक्षणमा हुन्छ।

त्यसैले कर्जा प्रवाहमा अनियमितता देखिएमा त्यसको प्रारम्भिक नियामकीय परीक्षण कसले गर्ने भन्ने प्रश्न महत्त्वपूर्ण बनेको छ। पूर्वगभर्नर दीपेन्द्रबहादुर क्षेत्री राष्ट्र बैंकको परामर्शमा सबै अनुसन्धान हुनुपर्ने बताउँछन्। तर, पछिल्ला घटनामा सीआईबी आफैंले अनुसन्धान अघि बढाएर मुद्दासमेत दायर गर्ने अवस्था देखिएको उनको भनाइ छ।

अर्थविद् डा. चन्द्रमणि अधिकारीले बैंकिङ क्षेत्रमा कानुनी स्पष्टता रहेको बताएका छन्। उनले अनुसन्धानको नाममा जथाभावी पक्राउ गर्ने, दु:ख दिने प्रवृत्ति रोकिनुपर्ने सुझाव दिए। ‘अहिलेको जस्तो त्रासदीको अवस्थाले राज्य र नागरिकबीचको दूरी झन् बढाउँछ। बैंकिङ क्षेत्र कमजोर हुन्छ,’ अधिकारीले भने। एउटै विषयमा दोहोरो कानुनी र कारबाहीको व्यवस्था राख्न नहुने उल्लेख गर्दै उनले त्यसलाई सरकारले सच्याउन आवश्यक कदम चाल्नुपर्ने सुझावसमेत दिए।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नियमन र सुपरिवेक्षण गर्ने मुख्य जिम्मेवारी नेपाल राष्ट्र बैंकको हो। त्यसैले बैंकिङ क्षेत्रमा अनियमितता भएको आशंकामा सीआईबीले अनुसन्धान गरिरहँदा नियामक राष्ट्र बैंकको भूमिका र जिम्मेवारीमाथि प्रश्न उठ्न थालेको छ।

कर्जा स्वीकृतिदेखि धितो मूल्यांकन, कर्जा असुली र धितो लिलामीसम्मका निर्णयमाथि प्रहरीको केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (सीआईबी) ले छानबिन गर्दै मुद्दा अदालतमा दर्ता भइरहेको छ। ब्युरो स्थापना भएदेखि हालसम्म २ सय ४४ वटा मुद्दा दर्ता भएका छन् र जसमध्ये ४ वटा मुद्दा (सेञ्चुरी कमर्सियल बैंक-२) हाल अनुसन्धानको क्रममा रहेको सीआईबीले जनाएको छ। रकम हिनामिना वा अनियमितताको आशंकामा बैंकका सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीईओ) र कर्मचारीसमेत अनुसन्धानको दायरामा परेका छन्।

‘कर्जा प्रवाहमा अनियमितता देखिएमा त्यसको प्रारम्भिक नियामकीय परीक्षण कसले गर्ने भन्ने विषय मुख्य हो । सीआईबी आफैं अघि सरेर मुद्दा दायर गर्नुभन्दा राष्ट्र बैंककै परामर्श र रोहवरमा सम्पूर्ण अनुसन्धान प्रक्रिया अघि बढ्नुपर्छ ।’

दीपेन्द्रबहादुर क्षेत्री,
पूर्वगभर्नर, नेपाल राष्ट्र बैंक

‘अनुसन्धानको नाममा बैंकिङ क्षेत्रमा जथाभावी पक्राउ गर्ने र दु:ख दिने प्रवृत्तिले राज्य र नागरिकबीचको दूरी बढाउँछ । एउटै विषयमा दोहोरो कानुनी कारबाहीको व्यवस्था हटाएर सरकारले यो त्रासदीको अवस्था तुरुन्त सच्याउनुपर्छ ।’

डा. चन्द्रमणि अधिकारी,
अर्थविद्

कर्जा प्रक्रियामा कर्मचारीको भूमिका

बैंकमा कर्जा स्वीकृतिको प्रक्रिया एउटै व्यक्तिको निर्णयमा आधारित हुँदैन। शाखाबाट सुरु भएको कर्जाको फाइल आवश्यकताअनुसार सम्बन्धित विभाग हुँदै अघि बढ्छ। कर्जाको प्रकृति र रकमका आधारमा विभिन्न तहबाट यसको मूल्यांकन र स्वीकृति हुन्छ। कतिपय अवस्थामा सञ्चालक समितिले समेत कर्जा स्वीकृत गर्ने गर्छ। यस्तो प्रक्रियामा संलग्न सबै कर्मचारीको नियत खराब हुन्छ भन्ने हुँदैन। तर, प्रहरी अनुसन्धानमा कर्जा प्रक्रियामा संलग्न कर्मचारीसमेत तानिन थालेपछि बैंकका कर्मचारीमा त्रास बढेको बैंकरहरूको गुनासो छ। अनुसन्धानको डरले कर्जा प्रवाहमा निर्णय गर्न कर्मचारी हिचकिचाउने अवस्था आएमा त्यसले बैंकिङ प्रणालीमै असर पार्न सक्ने जानकारहरू बताउँछन्। यही विषय अहिले बैंकिङ क्षेत्रमा बहसको विषय बनेको छ।

प्रभु बैंक, बैंक अफ काठमाडौं र एनआईबीएल बैंकसँग सम्बन्धित घटनाले यो बहसलाई थप चर्काएको छ। कतिपय घटनामा राष्ट्र बैंकको नियामकीय दृष्टिकोण र प्रहरीको अनुसन्धानबीच फरक देखिएको छ।

स्मार्ट टेलिकमको धितो लिलामीमा एनआईएमबीका अधिकारीमाथि अनुसन्धान

नेपाल इन्भेस्टमेन्ट मेगा बैंक (एनआईएमबी) का सीईओ ज्योतिप्रकाश पाण्डेलाई वैशाख ३० गते सीआईबीले नियन्त्रणमा लिएको थियो। स्मार्ट टेलिकमलाई दिइएको कर्जा भुक्तानी नभएपछि बैंकले गरेको धितो लिलामीको विषयलाई लिएर पाण्डेमाथि अनुसन्धान गरिएको थियो। उनी दुई दिन हिरासतमा बसेपछि जेठ १ गते सर्वोच्च अदालतको आदेशमा रिहा भएका थिए।

त्यसपछि बैंकका अध्यक्ष पृथ्वीबहादुर पाँडे तथा सञ्चालकहरूले आफूहरूलाई पक्राउ नगर्न माग गर्दै सर्वोच्च अदालतमा रिट दायर गरेका थिए। सीआईबीको अनुरोधमा जिल्ला अदालत काठमाडौंले स्मार्ट टेलिकमको धितो लिलामीसम्बन्धी थप अनुसन्धानका लागि बैंकका सञ्चालक समितिका सदस्यहरूविरुद्ध पक्राउ पुर्जी जारी गरेको थियो। पक्राउ पुर्जी जारी भएपछि नेपाल राष्ट्र बैंकले सञ्चालकहरूको बैंक खाता रोक्का गरेको थियो।

» बाँकी पृष्ठ ६

मर्यादित संसद्मा ‘अमर्यादित’ व्यवहार

सुरेन्द्र काफ्ले | *काठमाडौं*

सभामुख डोलप्रसाद (डीपी) अर्यालले मर्यादामा बस्न सचेत गराए, तर रास्वपा सांसद आशिका तामाङ फन्किएर प्रतिनिधिसभा बैठकबाट बाहिर निस्किइन्। सभामुख अर्यालले ‘मन्त्रीले जवाफ दिइसकेपछि पूरक प्रश्न’ सोध्ने नियम नरहेको भन्दै नियमावलीको व्यवस्था स्मरण गराए। तर, सांसद तामाङले परराष्ट्रमन्त्री शिशिर खनाललाई ‘किन प्रश्न गर्न नपाउने’ भन्दै सभामुखसँग ढिपी कसिन्। नियमावलीअनुसार नमिल्ने भन्दै सभामुखले पटक-पटक बस्न निर्देशन दिए, तर उनले मानिनन्। त्यसपछि सभामुखले मंगलबारको बैठकमा ‘मर्यादा’ मा बस्न सत्तापक्षकै सांसद तामाङलाई निर्देशन दिएका थिए।

परराष्ट्रमन्त्री शिशिर खनालले सांसद तामाङको प्रश्नको जवाफ दिँदै गर्दा असन्तुष्ट भएर सांसद तामाङले पूरक प्रश्न गर्न पाउनुपर्ने अड्डी कसेकी थिइन्। मन्त्री बोल्दाबोल्दै सांसद तामाङ उठेर प्रतिप्रश्न गर्न खोजिन्। सभामुखले सुरुवातमा बोल्ने समय नदिएको भन्दै ‘बस्न’ निर्देशन दिए, तर उनले टेरिनन्। त्यसपछि सभामुख अर्यालले भने, ‘माननीय आशिका तामाङलाई मर्यादामा बस्न म निर्देशन दिन्छु।’

सभामुखको निर्देशन नमानेर तामाङले संसद् बहिष्कार गरेकी छन्। उनको यो क्रियाकलापले संसदीय मर्यादा, आचरणका विधि र नीतिमा ठेस पुगेको छ। विपक्षले मात्र होइन, उनकै पार्टीका नेताहरूले तामाङको क्रियाकलापको निन्दा गरेका छन्। रास्वपा सांसद स्मृति सेन्चुरीले नै आफ्नै पार्टीकी सांसद तामाङको व्यवहार अमर्यादित भएको बताएकी छन्।

सामाजिक सञ्जालमा सेन्चुरीले लेखेकी छन्, ‘सभामुख केवल आसनमा बस्ने व्यक्ति होइनन्, सम्पूर्ण सदनको सम्मानित नेतृत्व हुन्। आफ्नो कुरा राख्ने अधिकार सबैलाई छ, तर सभामुखको आग्रहलाई बेवास्ता गर्दै रिसाएर सदनबाट निस्किनु अधिकार होइन, संसदीय मर्यादामाथिको प्रश्न हो। लोकतन्त्रमा आवाज ठूलो भएर होइन, आचरण ठूलो भएर सम्मान पाइन्छ।’

यसअघि पनि तामाङले संसदीय मर्यादाको उल्लंघन गरेको भन्दै आलोचना भइरहेको छ।

संसद्मा हंगामा

अर्की सांसद टीका संग्रौला (ज्वाला) ले विपक्षी दललाई ‘गुन्डा’ को आरोप लगाएपछि हंगामा भएको थियो। प्रतिनिधिसभाको बैठकमा बोल्ने क्रममा संग्रौला विपक्षी दलका सांसदहरूसँग दोहोरो वादविवादमा उत्रिएकी थिइन्।

» बाँकी पृष्ठ ६

प्रतिबन्ध छ, तर कुवेत जाने क्रम रोकिएन

मेघराज सापकोटा | *कुवेत*

कुवेत सिटीको एक सुपरमार्केटमा भेटिएकी सरसफाइको काम गर्ने चितवनकी गीता घले कुवेत पुगेको ७ महिना भयो। उनी ओमानको पर्यटक भिसामा त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट मस्कट उडेकी थिइन्। त्यसको दुई दिनपछि उनी कुवेत पुगिन्। गीतासँगै अन्य ५ नेपाली युवती पनि कुवेत पुगेका थिए। उनीहरूमध्ये एक जना साथीसँग मात्र अहिले उनको सम्पर्क छ। बाँकी कहाँ छन् र के गर्दै छन् भन्नेबारे गीतालाई जानकारी छैन।

गीतासहित ५ जना युवतीलाई एक एजेन्टले ओमानको पर्यटक भिसामा मस्कट हुँदै कुवेत पुऱ्याइदिएका थिए। गीता चढेको जहाजमा अन्य धेरै नेपाली महिला पनि थिए। उनीहरूमध्ये अधिकांशलाई विभिन्न एजेन्टले घरेलु कामका लागि कुवेत पुऱ्याएको गीताको भनाइ छ। सरकारले घरेलु कामदारका रूपमा कुवेत जान नेपाली महिलालाई श्रम स्वीकृति नदिए पनि कुवेत पुग्ने क्रम रोकिएको छैन।

श्रम स्वीकृति लिएर जाने बाटो बन्द भएपछि तेस्रो मुलुक हुँदै कुवेत पुग्ने प्रवृत्ति बढेको देखिन्छ। कुवेतमा झन्डै ७० हजार नेपाली घरेलु कामदार रहेको बताइन्छ। तर नेपालबाट श्रम स्वीकृति लिएर नगएका कारण उनीहरूको वास्तविक संख्या यकिन गर्न कठिन छ। श्रम स्वीकृति नलिई गएका कारण उनीहरू नेपालको वैदेशिक रोजगार प्रणालीमा अनौपचारिक अर्थात् अवैधानिक श्रमिकका रूपमा छन्।

नेपालले लामो समयदेखि खाडी मुलुकमा घरेलु कामदारका रूपमा महिला पठाउन प्रतिबन्ध लगाउँदै आएको छ।

» बाँकी पृष्ठ ६